

Nationaal Rapporteur Mensenhandel
en Seksueel Geweld tegen Kinderen

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de voorzitter van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie
mevrouw L. Ypma
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.nationaalrapporteur.nl

Contactpersoon
Steven Tjalsma

T 070 370 45 14

Ons kenmerk
9745

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 6 januari 2016
Onderwerp Gespreksnotitie Nationaal Rapporteur rondetafelgesprek
kindermisbruik

Geachte voorzitter,

Ik dank de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie voor de uitnodiging om deel te nemen aan het rondetafelgesprek over kindermisbruik. Graag maak ik van de gelegenheid gebruik om mijn visie over de aanpak van seksueel geweld tegen kinderen in Nederland met u te delen.

Sinds 2012 omvat mijn mandaat naast mensenhandel eveneens seksueel geweld tegen kinderen: strafbaar seksueel grensoverschrijdend gedrag van volwassenen jegens kinderen en tussen kinderen onderling. Op initiatief van uw Kamer is in 2013 de Wet op de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen tot stand gekomen met het doel om op continue basis de Nederlandse aanpak van seksueel geweld tegen kinderen te onderzoeken en de regering te adviseren om deze aanpak te verbeteren. Dit doe ik aan de hand van zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek. Vanzelfsprekend betrek ik hierbij de bestaande kennis en kunde uit het binnen- en buitenland evenals de bevindingen van eerdere onderzoekscommissies. De wettelijke instelling van mijn mandaat toont aan dat Nederland de urgentie inziet van de aanpak van seksueel geweld tegen kinderen. Daarmee zijn we er echter niet. Door de effectiviteit van deze aanpak te onderzoeken, controleer ik of de overheid haar verantwoordelijkheid daadwerkelijk neemt.

Ik voer mijn taak uit in de overtuiging dat ieder kind recht heeft op bescherming tegen uitbuiting en seksueel geweld, en op bescherming van zijn of haar seksuele integriteit. Het tekortschieten van die bescherming heeft niet alleen op individueel niveau een ernstig beschadigend effect, maar ontwricht ook families en de samenleving als geheel.

De overheid heeft de morele en de (internationaal vastgelegde) wettelijke taak om kinderen deze bescherming te bieden. Dit houdt in dat de overheid in de eerste plaats de verantwoordelijkheid heeft om seksueel geweld tegen kinderen te voorkomen. Maar wanneer dit niet lukt en kinderen toch slachtoffer worden, heeft de overheid de verantwoordelijkheid te stimuleren dat seksueel geweld herkend en onderzocht wordt, dat slachtoffers goede toegang hebben tot effectieve zorg, en dat daders vervolgd worden.

Datum
6 januari 2016
Ons kenmerk
9745

Over de aanpak van seksueel geweld tegen kinderen heb ik reeds enkele malen gerapporteerd. In 2011 verscheen al mijn rapport over de aanpak van kinderpornografie. In mijn rapport *Barrières tegen kinderseksstoerisme* (2013) doe ik aanbevelingen voor het beschermen van kinderen in het buitenland tegen Nederlandse zedendelinquenten. In het rapport *Op goede grond* (2014) onderzoek ik de gehele Nederlandse aanpak van seksueel geweld tegen kinderen, hoofdzakelijk over de periode 2008-2014. En in mijn meest recente rapport (*De klant erbij*, 2015) onderzoek ik de strafbaarstelling van seks met 16- en 17-jarigen tegen betaling in de periode 2000-2015.

Ik constateer dat de wetgever in de afgelopen jaren zijn verantwoordelijkheid heeft genomen. Deze is in toenemende mate belang gaan hechten aan strafbaarstelling van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Kinderen zijn in de Nederlandse wet in de loop der tijd steeds beter beschermd tegen seksueel geweld, onder meer doordat de maatschappelijke normen zijn verschoven. Zoals ik in *Op goede grond* stelde: "Het is op dit moment nauwelijks voor te stellen dat voor 1986 kinderpornografie nog niet strafbaar was, dat veel zedendelicten tot 1991 alleen tegen vrouwen konden worden gepleegd, en dat misdrijven zoals grooming en corrumpering [...] pas sinds 2010 een strafbaar feit opleveren. Het strafrecht stelt de politie en het Openbaar Ministerie (OM) dus steeds beter in staat om kinderen te beschermen."¹ Dit komt niet in de laatste plaats door implementatie van internationale verdragen en Europese regelgeving, waaronder het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (1989), het Verdrag van de Raad van Europa inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik (Verdrag van Lanzarote, 25 oktober 2007), en de EU richtlijn 2011/93/EU ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie.

De uitbreiding van de strafbaarstelling van seksueel geweld tegen kinderen, betekent echter nog niet automatisch dat we het beter zien en daadwerkelijk beter aanpakken. Dit staat of valt bij de uitvoering van beleid. Zo blijkt uit mijn rapport *De klant erbij* dat de opsporing en

¹ Nationaal Rapporteur (2014), p. 26.

vervolging van personen die seks kopen van 16- en 17-jarigen (strafbaar sinds 2000) pas op stoom komt in 2015 als gevolg van de ingezette actievere houding van het Openbaar Ministerie. En zoals ik ook beschrijf in *Op goede grond*: het blijkt dat zedendelicten met minderjarige slachtoffers, ondanks de toegenomen strafbaarstelling ervan, nog altijd veel minder vaak in het vizier komen van overheidsinstanties dan dat ze naar schatting plaatsvinden. Uit dit laatstgenoemde rapport, evenals uit eerdere rapporten van de commissies-Deetman, -Gunning en -Samson, blijkt hoe moeilijk het is voor minderjarige slachtoffers om met iemand over het misbruik te praten, en hoe moeilijk het vaak voor omstanders is om seksueel misbruik te signaleren.

Datum
6 januari 2016
Ons kenmerk
9745

Hoe kunnen we meer slachtoffers en daders herkennen en in het vizier laten komen van overheidsinstanties zodat slachtoffers hulp krijgen en daders vervolgd worden, waardoor toekomstige slachtoffers voorkomen kunnen worden? Daarvoor is het allereerst belangrijk dat de samenleving, zowel professionals als burgers, goed is toegerust om seksueel geweld te herkennen, vermoedens te bespreken en in actie te komen. Kennis en bewustwording over de mate waarin en wijze waarop seksueel misbruik plaatsvindt en de verschillende omstandigheden waarin het kan plaatsvinden moeten onder zowel burgers als professionals toenemen, zodat men slachtoffers eerder kan herkennen en het gesprek met kinderen kan aangaan. Bovendien is het wenselijk dat kinderen thuis en in de klas al vroegtijdig voorlichting krijgen over seks en seksualiteit, zodat zij hierover open kunnen en durven praten, en zodat zij beter in staat zijn te bepalen wat normaal is en wat niet. Dergelijke voorlichting moet niet alleen voorkomen dat kinderen slachtoffer worden én dat kinderen daders worden; het stelt hen ook beter in staat om met iemand te praten als ze toch slachtoffer worden van seksueel geweld.

Als men eenmaal een mogelijke situatie van seksueel geweld signaleert, is het van belang dat men de vermoedelijke misbruiksituatie meldt bij overheidsinstanties zoals Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en/of de politie. En is de vermoedelijke situatie eenmaal gemeld, dan ligt de verantwoordelijkheid voor de aanpak bij de overheid. Toch komt het nog altijd voor dat misbruiksituaties jarenlang voortduren terwijl gezinnen al in beeld zijn, dat slachtoffers moeite kunnen hebben om effectieve hulpverlening te vinden, en dat betrekkelijk weinig daders vervolgd worden en de juiste behandeling krijgen.

Een betere aanpak begint bij het vaker onderzoeken van vermoedens en van meldingen. Dat betekent in ieder geval praten met het betreffende kind, met familieleden, maar bijvoorbeeld ook lichamelijk (forensisch) top-teen-onderzoek van het kind en digitaal spoorwerk. Als er uit dit onderzoek blijkt dat er sprake is (geweest) van seksueel geweld moeten

er adequate stappen worden genomen 1) om het geweld te beëindigen en een veilige situatie voor het slachtoffer te creëren, 2) om effectieve hulpverlening en zorg voor het slachtoffer te organiseren en het effect ervan te monitoren, en 3) om de dader te vervolgen, te straffen en zo nodig te behandelen. Dit vereist expertise en voldoende capaciteit bij o.a. Veilig Thuis, De Raad voor de Kinderbescherming, politie en justitie om dergelijk onderzoek goed te kunnen uitvoeren, en dat vereist op zijn beurt investeringen van Rijk en gemeenten en van de betrokken organisaties en diens medewerkers.

Datum
6 januari 2016
Ons kenmerk
9745

De afgelopen jaren is er veel beweging in beleid en uitvoering bij de aanpak van seksueel geweld tegen kinderen. Er gaat veel goed, maar er kan ook nog veel beter. Om de aanpak te verbeteren is goede samenwerking tussen de betrokken sectoren, organisaties en specialisten cruciaal. Nieuwe regionale en gemeentelijke initiatieven tot multidisciplinaire samenwerking stemmen dan ook hoopvol. Echter, de decentralisatie naar aanleiding van de Jeugdwet gaat gepaard met bezuinigingen op gemeentebudgetten en daarmee op jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Hoewel de Jeugdwet en transitie op zichzelf kansen bieden tot verbetering, heb ik gezien de bezuinigingen en reorganisaties tegelijkertijd mijn zorgen over de kwaliteit van de aanpak op langere termijn. Ik acht het van groot belang dat met de gewenste transitie professionele expertise landelijk, regionaal en in de wijken aanwezig is en blijft. Zo is de kans groter dat seksueel geweld tegen kinderen eerder wordt gezien, vermoedens vaker onderzocht worden, en effectieve hulp en zorg daadwerkelijk beschikbaar is en ingezet wordt.

Ieder kind moet worden beschermd tegen seksueel geweld. In dit licht zal ik onderzoeken hoe het Rijk en gemeenten hun verantwoordelijkheid nemen voor effectieve preventie en voor een effectieve aanpak van seksueel geweld tegen kinderen. De overheid dient maximaal te stimuleren dat situaties van seksueel geweld herkend en onderzocht worden, dat slachtoffers goede toegang hebben tot effectieve hulp en zorg, dat meer daders vervolgd worden en dat zij indien nodig de juiste behandeling krijgen.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a final downward stroke.

Corinne Dettmeijer-Vermeulen

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen

Datum

6 januari 2016

Ons kenmerk

9745